

Особливий тип навчальної роботи являє сумісна самостійна позаурочна навчальна діяльність учнів у малих групах. Школярі мають можливість здійснювати взаємоконтроль, звіряючи результати, впевнюючись в правильності здійснюваної самостійної роботи. В потрібних випадках більш сильніший учень може попередити помилку товариша, підказати, допомогти у виборі раціонального шляху виконання проєктного завдання. Цей тип навчальної діяльності є сходинкою до переходу учнів до повністю самостійної позаурочної роботи. Однак слід відмітити, що ця робота повинна проводитися під контролем учителя, не допускаючи простого копіювання слабшими учнями робіт сильніших. Учитель повинен уважно слідити за тим, як надають допомогу своїм товаришам сильні учні.

Наступною сходинкою навчання, яка сприяє розвитку позаурочної самостійності учнів, є повністю самостійна робота. Даючи завдання учням, учитель пропонує кожному учневі виконати його без сторонньої допомоги за певний проміжок часу. Контроль за ходом і результатом навчальної діяльності учні здійснюють самостійно у вигляді самоконтролю, який передбачає перевірку власними силами тих результатів роботи, які учні можуть успішно перевірити самі і їх регулювання шляхом внесення відповідних коректив. Викладач же контролює не весь процес, а загальний результат виконання школярами самостійної роботи, ті навчальні дії, які не можуть бути учнями самостійно оцінені.

Самоконтроль є не тільки механізмом оцінювання і регуляції позаурочного трудового навчання, він активізує пізнавальну діяльність учнів, розвиває в них прагнення досягти найбільшої ефективності у виконуваний роботі. Вдосконалення знань і умінь не наступає навіть при нескінченно великій кількості повторень, якщо школяр не бачить своїх недоліків, помилок, нездатний критично їх оцінювати. Дидактичними умовами, які спонукають учнів до самоконтролю, є постійний контроль з боку вчителя їх позаурочної самостійної навчальної діяльності, чіткість сформульованих ним вимог, які ставляться перед учнями, організація взаємоперевірок.

Як бачимо заходи контролю позаурочної самостійної роботи учнів потребують активної дидактичної взаємодії вчителя і школярів. За характером цієї взаємодії зміст контрольних заходів з перевірки результатів позаурочної самостійної роботи школярів проявляється в трьох контролюючих впливах – безпосередньому контролю учнів із боку викладача, взаємному контролю викладача і учнів, самоконтролі школярів.

Список використаної літератури

1. Зиновьев С.И. Учебный процесс в советской высшей школе. Москва, 1975. 316 с.
2. Чередов И. М. Методика планирования школьных форм организации обучения. Омск, 1983. 198 с.

УДК 378.14: 574

ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНО-ТЕХНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ГУРТКОВОЇ ТА ПОЗАКЛАСНОЇ РОБОТИ

Глуханюк Віталій Миколайович, Соловей Олександр Володимирович,

Шевчик Максим Віталійович

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця

Анотація. У статті висвітлено організаційно-методичні умови екологічно-технологічної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти під час гурткової та

позакласної роботи. Обґрунтовано формування екологічної свідомості та ціннісного ставлення до природи та опанування учнями технологій екологічного виховання, забезпечення цілісності й системності організації природоохоронної, ресурсозберігаючої, технологічної та художньо-творчої діяльності.

Ключові слова. Екологічно-технологічна компетентність, екологічна свідомість, екологічна культура, екологічні знання, екологічне мислення й свідомість, гурткова та позакласна робота.

Постановка проблеми. Важливе значення у подоланні екологічної кризи, на думку науковців, належить освіті й педагогіці, зокрема середній освіті, що покликана формувати екологічну культуру, фундаментальні екологічні знання, екологічне мислення і свідомість, що ґрунтуються на бережливому ставленні до природи, як унікального ресурсу. Молодь має володіти певною базою екологічних знань, що дозволить розуміти й оптимально вирішувати екологічні проблеми на основі наукових знань процесів розвитку біосфери, загальнолюдських досвіду й цінностей.

У Законі України «Про освіту» у статті 12 зазначено мету повної загальної середньої освіти як усебічний розвиток, виховання, соціалізацію особистості, яка здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, відповідальності, трудової діяльності та громадянської активності. Досягнення цієї мети забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній людині для успішної життєдіяльності, а саме: вільне володіння українською мовою; здатність спілкування рідною мовою та іноземними мовами; математична компетентність; компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій; інноваційність; екологічна компетентність; інформаційно-комунікаційна компетентність; громадянські та соціальні компетентності; культурна компетентність; підприємливість і фінансова грамотність, інші компетентності, передбачені стандартом освіти.

У Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 р. визначено низку ключових компетентностей, серед яких є екологічна грамотність і здорове життя, що трактується як уміння розумно й раціонально користуватися природними ресурсами в межах сталого розвитку, усвідомлення ролі навколишнього середовища для життя і здоров'я людини, здатність і бажання дотримуватися здорового способу життя. Науковці переконують, що важливе значення у формуванні відповідального ставлення учнів до навколишньої природи і власного здоров'я належить освіті й педагогіці, зокрема загальній середній освіті, що покликана формувати екологічну культуру, фундаментальні екологічні знання, екологічне мислення й свідомість.

Формування й розвиток особистості як інтегрованої цілісної системи, її соціалізацію, на нашу думку, неможливо забезпечити лише через засвоєння знань і формуванням умінь на заняттях з екології, біології чи географії у школі. До формування екологічної компетентності молоді варто підходити комплексно, системно, враховуючи об'єктивні взаємозв'язки навчання, виховання і розвитку особистості.

З огляду на це, важливим аспектом є дослідження одного з важливих напрямів екологічної освіти, що пов'язаний з технологічною діяльністю учнів закладів загальної середньої освіти, зокрема під час гурткової та позакласної роботи. Цю діяльність ми пов'язуємо з процесом формування екологічно-технологічної компетентності учнів на основі інтеграції екологічних і технологічних знань, застосування сучасних педагогічних технологій, організації проблемного навчання та активної екологічно-технологічної й проектної діяльності учнів.

Аналіз попередніх досліджень. Формуванню екологічної компетентності школярів, їх екологічному вихованню та освіті присвячено роботи В. Вербицького, М. Колесник,

О. Колонькової, В. Маршицької, О. Пруцакової, Г. Пустовіта, С. Совгіри, С. Шмалей та ін. Науковці зазначають, що проблеми виховання нових поколінь, становлення їхньої культури нерозривно пов'язані з формуванням екологічного світогляду й екологічної культури, що ґрунтується на збереженні довкілля, формуванні діалогічного підходу до природи, підпорядкуванні технічного прогресу екологічним вимогам та законам співіснування [5]. У процесі екологічного виховання людина оволодіває системою суспільних важливих цінностей, що визначають її поведінку та діяльність у довкіллі [17].

Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні організаційно-методичних умов формування екологічно-технологічної компетентності учнів закладів загальної середньої освіти під час гурткової та позакласної роботи.

Виклад основного матеріалу. Важливу роль в екологічному вихованні відіграє освітня галузь „Технологія”, оскільки основний вплив на природу чинить виробнича діяльність людини. Дбайливе ставлення до природи вимагає економити матеріали та енергію, очищати і повторно використовувати побутові і промислові відходи, прагнути мінімально втручатися у природу. Технологічна освіта є процесом розвитку здібностей людини через формування компетентностей, здатностей набувати, систематизувати знання і адаптуватися до соціальних і технологічних змін. Робота вчителя і керівника позакласної роботи з трудового навчання і технологій з учнями спрямовується на поліпшення стану довкілля і формує їхній оптимізм і впевненість у власних силах .

Дієвий шлях для усвідомлення учнями того, що праця людини не має шкодити її здоров'ю і довкіллю, на думку Л. Лютенко – це сприяти розвитку в учнів критичного мислення, умінь відстоювати власну точку зору, надавати можливість особисто брати участь у вирішенні екологічних проблем [7, с. 178].

У навчанні технологій в урочній, позаурочній і позакласній роботі учні ЗЗСО одержують *загальнотрудова* (оволодіння компетентностями з планування, організації праці), *загальновиробничу* (освоєння науково-технічного потенціалу галузей виробництва, основ економіки та організації праці, природи й навколишнього середовища), *загальнотехнічну* (оволодіння знаннями з урахуванням специфіки галузі профілю трудової підготовки) й *спеціальну* підготовку (формування початкових професійних компетентностей) [3; 4].

Важливим аспектом психологічної підготовки підростаючого покоління до праці є формування відповідальності, розуміння необхідності піклуватися про себе й навколишнє середовище. Відповідальність сприяє розвитку в характері людини необхідних для життя і діяльності рис (підприємливість, ініціативність, творчість, емпатійність, шанобливе ставлення до природи). Коли ці риси стають характерними для більшості людей, суспільство має шанс досягнути господарського успіху, добробуту й гармонії з природою. Це доводить необхідність посилення екологізації системи трудового виховання молоді [9].

Система ціннісного ставлення до засобу праці виникає в результаті застосування технології, техніки, знарядь праці для обробки предмету. На основі засвоєних цінностей у школярів формується дбайливе ставлення до інструментів, особистих речей, шкільного майна, суспільної власності. Процес обробки предмету праці за допомогою засобів праці завершується речовим результатом, змістова цінність якого визначається його доцільністю, зручністю у використанні і красою. Формування ціннісного ставлення до результату праці має особливе значення для розвитку в школярів охайності, дисциплінованості, відповідальності, дбайливого ставлення до результатів людської праці.

Педагог знайомить учнів з основами господарської діяльності людини, яка в умовах екологічної кризи пов'язана з певними порушеннями екологічного балансу середовища [8]. Екологічний аспект присутній нині не лише у виробництві, а й у побуті людини. Забрудненість довкілля побутовими відходами (пластикові пляшки, папір тощо) вражає. Майбутніх господарів варто готувати до того, щоб вони прагнули хоча б мінімізувати шкоду, що завдає господарська діяльність людині. Значну роль у цьому відіграє екологічно-технологічна освіта, від ефективності якої певною мірою залежить як економічний і соціальний розвиток країни, так і її екологічний стан. Учитель трудового навчання та технологій має значні можливості формування в учнів

культури екологічно-орієнтованого споживання.

Гострота проблеми формування екологічної компетентності посилюється ще й тим, що на нинішньому етапі розвитку суспільства істотну роль у забезпеченні нормальної роботи потенційно небезпечних технологічних комплексів відіграє людський чинник, що враховує рівень професійної компетентності фахівців, ставлення до своєї діяльності та відчуття власної відповідальності за її результати [13].

У гуртковій та позакласній роботі технологічного спрямування вчителі готуються до формування в учнів світоглядних позицій та виховання екологічної свідомості. В змісті навчання враховуються аспекти формування екологічної компетентності учня, як інтегрованого особистісного утворення, що охоплює мотиви, життєві цінності і переконання. Формування екологічно-технологічної компетентності учнів ЗЗСО є безперервним процесом навчання, що обумовлений системою пов'язаних цілей і завдань, методик навчання з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів (табл. 1).

Таблиця 1

**Етапи формування екологічно-технологічної компетентності
у закладах загальної середньої освіти**

Етап	Зміст і результати
Перший етап (1-4 класи)	Формуються перші уявлення про навколишній світ, про живу і неживу природу, про ставлення до природи, що виявляється в конкретній поведінці на емоційному рівні і виконанні найпростіших технологічних операцій з природними об'єктами.
Другий (5-9 класи)	Передбачається накопичення знань про природні об'єкти, закономірності розвитку та функціонування біологічних систем, аналіз і прогнозування нескладних екологічних ситуацій, закріплення нормативних правил поведінки в навколишньому середовищі. Поглиблюються і розширюються знання про явища й закони природи, розкриваються причини екологічної кризи та обґрунтовуються шляхи збереження природних комплексів. Учні одержують системні знання з техніки і технологій, формуються уміння й навички обробки матеріалів, інтегрованої природоохоронної та технологічної діяльності
Третій етап (10-11 класи)	Відбувається узагальнення здобутих екологічних і технологічних знань, здійснюється моделювання кризових ситуацій. Запроваджуються інтегровані екологічно-технологічні курси

Складність у формуванні екологічних компетентностей учнів під час занять та позакласної роботи з трудового навчання та технологій полягає у відсутності системного підходу до розв'язання цієї проблеми. До основних недоліків, що виявляються в освітньому процесі, відносимо: а) відсутність наступності, цілеспрямованості й систематичності в організації екологічно-технологічної діяльності учнів; б) підміна виховної роботи в процесі трудового навчання лише її певними аспектами; в) недостатня увага до організації інтелектуальних, практичних і емоційних процесів трудової діяльності у їх єдності; г) слабкий зв'язок між уроками й позакласними формами організації екологічно-трудоного виховання учнів ЗЗСО. Ці проблеми вчитель вирішує самостійно, долаючи труднощі та напрацьовуючи методи екологічного виховання школярів [2; 13].

Штучні вироби і реальна природа в різноманітних проявах фарб, форм, звуків, ароматів служать важливим засобом пізнання навколишнього світу, джерелом знань про природне оточення і етично-естетичних відчуттів. Позакласна робота, гуртки технічної творчості сприяють розширенню знань учнів про природні матеріали, про їх значення в житті людини, різноманітність трудової діяльності, про роль праці в житті людини і суспільства, про вплив людської діяльності чи бездіяльності на природу.

Практична природоохоронна діяльність школярів розглядається науковцями як система різноманітних за складністю, часовими та географічними межами здійснення видів та способів конкретної чітко спланованої у відповідності до індивідуальних можливостей особистості екологічно

доцільної роботи в довкіллі. Педагогами визнано, що ця діяльність учнів має ґрунтуватися на теоретичних положеннях, що входять до комплексу філософських, психологічних, педагогічних та природничих наук, але не досліджено, як саме ці положення мають бути враховані в технологічній підготовці учнів ЗЗСО. Є поодинокі публікації з проблем організації природоохоронної діяльності школярів (О. Грошовенко, А. Захлебний, Г. Пустовіт) та екологічної культури школярів [13], в яких передбачається можливість поєднання трудового та екологічного виховання учнів.

Відомо, що в діяльності активно формується ставлення до природи як до загальнолюдської цінності, без якої неможливе існування людства; закріплюються і розвиваються компетентності конкретно-дієвого характеру [1; 12; 16]. Роль технологічної гурткової та позакласної роботи з екологічного виховання учнів ЗЗСО виявляється особливою і актуальною за певними напрямками (табл. 2).

Таблиця 2

**Напрями екологізації технологічного навчання учнів
у гуртковій та позакласній роботі в закладах загальної середньої освіти**

Напрямок	Зміст технологічного навчання
Оцінювання об'єктів і процесів технологічної діяльності	Передбачається вивчення відомостей про екологічну оцінку процесу та об'єкту праці, вплив техніки і технологій на природу і людину. Практична робота передбачає здійснення учнем нескладного екологічного аналізу виробу та впливу процесу праці на здоров'я людини та навколишнє середовище. Розглядається поняття про екологічну оцінку процесу та об'єкту праці, вплив техніки і технологій на природу і людину, поняття про ергономічну оцінку виробу. Виконання практичних робіт передбачає оцінювання виготовлених виробів, під час якого враховується колективна екологічна оцінка об'єкту і процесу праці та ергономічна оцінка виробів.
Харчові технології	Передбачається з'ясування значення овочів у харчуванні людини, первинної та теплової обробки овочів для салатів, її особливості у сучасних екологічних умовах.
Технології рослинництва	Передбачається вивчення способів екологічно чистих методів боротьби з шкідниками і хворобами рослин.
Енергетичні технології	Поряд з вивченням різних видів енергії пропонується ознайомлення з екологічною ситуацією сьогодення.
Конструкційні матеріали та їх вибір	Учні усвідомлюють екологічні проблеми, що спричиняють хімічні виробництва. Учні вивчають матеріали хімічного походження (штучні, синтетичні) і їх переваги та недоліки у порівнянні із натуральними матеріалами. Учні одержують знання про способи отримання штучних і синтетичних матеріалів, їх вплив на здоров'я людини і навколишнє середовище, екологічні проблеми виробництва хімічних волокон.

Ми згодні з науковцями, що формування екологічно-технологічної компетентності учнів ЗЗСО охоплює такі етапи: пробудження й підтримання інтересу до сучасних екологічних проблем; розвиток соціально значущих мотивів ставлення особистості до природи; розкриття універсальної цінності природи; формування системи екологічних знань і моральних переконань, відповідних умінь і навичок, узагальнених принципів і моделей поведінки та діяльності в природному середовищі; безпосереднє залучення учнів до природоохоронної та ресурсозберігаючої діяльності; оцінювання фактів взаємодії людини та природи, в тому числі – результатів природоохоронної діяльності. Практична діяльність передбачає виготовлення екологічно-технологічних виробів, участь у природоохоронних заходах установ, господарств, громадських організацій; у роботах з укріплення схилів, упорядкування відкритих водойм, висаджуванні дерев і кущів; підгодовлі тварин тощо.

Висновки. Для вирішення екологічних проблем необхідна системна екологічна підготовка всіх верств населення, під якою ми розуміємо психолого-педагогічний процес впливу на людину, метою якого є формування теоретичного рівня екологічної свідомості, що відображає єдність сторін світу, закономірності діалектичної єдності суспільства та природи, певних знань та практичних

навичок раціонального природокористування. Визначальним для розв'язання екологічних проблем сучасності є виховання особистості з екологічним мисленням і свідомістю, сформованою екологічною поведінкою, зорієнтованою на збереження та збагачення навколишнього середовища.

Формування екологічно-технологічної компетентності – це багатогранний процес, що торкається практично всіх аспектів розвитку особистості через систему її стосунків із природою, соціумом і собою. Засобами екологічно-технологічного навчання можливі зміни світоглядних позицій молоді від природопідкорювальної свідомості до природозберігаючої, без чого не можна перебороти системну кризу, запобігти подальшому розвитку глобальних екологічних проблем і вийти на траєкторію сталого розвитку [2; 6].

Логіка предмету і змістова сторона освітньої галузі „Технологія” виводять на передній план технологічну складову, що включає не лише практичні, але й матеріалознавчі, технологічні, конструкторські і загальнотехнічні знання, що створюють цілісну картину технократичного суспільства. Проте, в умовах екологічної кризи технологічна діяльність людини потребує врахування природоохоронних аспектів, бережливого ставлення до природних об'єктів як об'єктів праці. Для якісного забезпечення процесу екологічно-технологічного навчання необхідне педагогічно обґрунтоване проектування змісту освіти [50].

З огляду на недостатню ефективність традиційних методів упровадження екологічної інформації, потрібні принципово нові підходи, що сприятимуть вихованню екологічного мислення, формуванню екологічної поведінки у підростаючого покоління, що створить у майбутньому можливості подолання екологічних негараздів. Екологічні проблеми є міждисциплінарними, мають комплексний характер. Це вимагає орієнтування на нові принципи екологічної освіти, зокрема: оцінювання природи з різних позицій: економічних, соціальних, законодавчих, культурно-естетичних. Важливо навчити учнів ЗЗСО мислити такими категоріями, які б допомогли їм усвідомити свою природну сутність, невіддільність від природи, зрощення з нею, а звідси – й уміння застосовувати набуті знання для подальшого її збереження і розвитку.

Перелік використаної літератури

1. Батищева Т.В. Уроки екологічного землеробства з учнівською молоддю у позашкільній освіті. *Взаємодія школи та громадянських екологічних організацій у вихованні ціннісного ставлення школярів до природи: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Київ: Центр екологічної освіти та інформації, 2004. С.186-189.
2. Глуханюк В.М., Коломієць Д.І. Аспекти екологічного виховання школярів на заняттях трудового навчання. *Сучасні інформаційні технології та інформаційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. Київ-Вінниця: ДОВ "Вінниця", 2008. С. 75-79.
3. Демидова Ю.Є. Безпека життя і діяльності та природоохоронна компетентність як чинник в якості інженерної освіти. *Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти*. Харків: НТУ „ХПІ”, 2009. Вип. 22 (26). С. 276-282.
4. Діордієва Г.Г. Використання новітніх технологій, як необхідна умова для формування екологічно компетентної особистості. *Шляхи вирішення екологічних проблем урбанізованих територій: наука, освіта, практика: Зб. пр. за матеріалами всеукраїнської науково-практичної конференції*. Хмельницький: Технологічний університет Поділля, 2003. С. 171-173.
5. Зиль І.П. Психолого-педагогічні аспекти формування екологічної свідомості учнів основної школи. *Наукові записки РДГУ: Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. Рівне: РДГУ, 2006. Вип. 35. С. 141-144.
6. Ліпський П.Ю. На шляху до освіти сталого розвитку: необхідність зміни ціннісних орієнтацій людей. *Взаємодія школи та громадських екологічних організацій у вихованні ціннісного ставлення школярів до природи: Мат-ли Всеукраїнської наук.-практ. конф.* Київ: Центр екологічної освіти та інформації, 2004. С. 1-8.
7. Лютенко Л.М. Телекомунікації в екологічному навчанні. *Взаємодія школи та громадських екологічних організацій у вихованні ціннісного ставлення школярів до природи:*

Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: Центр екологічної освіти та інформації, 2004. С. 178-179.

8. Максименко О.О. Екологічна відповідальність та система екологічних цінностей школярів у контексті їхньої життєтворчості. *Актуальні проблеми психології. Екологічна психологія: Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН Україн.* К.: „Логос”, 2004. Т. 7. Вип. 6. С. 208-215.

9. Маршицька В.В. Сутнісні характеристики екологічної компетентності учнів початкової школи. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць.* Київ, 2005. Кн.2. Вип.8. С. 20-24.

10. Міщенко В. С. Щодо деформації екологічних ризиків, пов'язаних з відходами. *Система управління екологічними ризиками: наука і практика: Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф.* Київ: Центр екологічної освіти та інформації, 2007. С. 114-119.

11. Маршицька В.В. Сутнісні характеристики екологічної компетентності учнів початкової школи. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць.* Київ, 2005. Кн.2. Вип.8. С. 20-24.

12. Поліщук Н.А. Екологічна стежка як засіб формування першооснов екологічної культури школяра. *Перший Всеукраїнський з'їзд екологів: тези доповідей Міжнародної наук.-практ. конф.* Вінниця: УНІВЕРСУМ-Вінниця, 2006. С. 305.

13. Пустовіт Г.П. Деякі погляди на сутність технологій екологічної освіти учнів у позашкільних закладах. *Шляхи вирішення екологічних проблем урбанізованих територій: наука, освіта, практика: Збірник праць за матеріалами всеукраїнської наук.-практ. конф.* Хмельницький: Технологічний університет Поділля, 2003. С. 208-210.

14. Пустовіт Н.А. Особистісно орієнтовані технології екологічного виховання підлітків. *Наукові записки. Серія: педагогіка і психологія.* Вінниця: РВВ ДП «Державна картографічна фабрика», 2001. Вип. 5. С. 59-62.

15. Пустовіт Н.А., Пруцакова О.Л., Руденко Л. Д., Колонькова О.О. Формування екологічної компетентності школярів: *Наук.-метод. посіб.* К., 2008. 64 с.

16. Руснак Т.М. *Форми і методи екологічного виховання в школі. Хімія. Біологія.* 2003. № 28. С. 1-25.

17. Тарасенко Г.С. Естетико-екологічна культура вчителя в контексті соціокультурних пріоритетів професійної освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми.* Київ-Вінниця, 2002. Вип. 2. С. 91-97.

18. Ясінська Н.В. Розвиток екологічної спрямованості педагогів у процесі післядипломної освіти. *Педагогічний пошук.* 2005. № 4. С. 4.

УДК 373.016.43

ДИСТАНЦІЙНА ПІДТРИМКА ОСВІТИ ШКОЛЯРІВ З ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ

Соловей Віктор Володимирович

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського
м. Вінниця

Анотація. У статті висвітлено проблеми розвитку і впровадження дистанційного навчання в системі освіти України у період карантину, що пов'язаний з пандемією коронавірусної інфекції. У змісті статті розкривається модель системи роботи учителя трудового навчання, що базується на різносторонньому використанні інформаційно-комунікаційних технологій як основного компонента традиційної педагогічної системи.